

Разказвай ми за село - слушам те

Сборник с истории
за село Орехово

Българска асоциация за алтернативен туризъм БААТ
&
Френска театрална компания „Театър по пътя“

Разказвай ми за село - слушам те

Сборник с истории
за село Орехово

Сборник с истории за село Орехово

Събрани истории през октомври 2020

Българска асоциация за алтернативен туризъм БААТ
&
Френска театрална компания „Театър по пътя“

„Разказвай ми за село- слушам те“ е инициатива на Френската театрална компания „Театър по пътя“, осъществена съвместно с Българската асоциация за алтернативен туризъм БААТ и подкрепена от програма „Еразъм+“. В реализирането на проекта взеха участие френски и български студенти, за които, **опазването на устните традиции в селските райони е важна мисия.**

Френската театрална компания „Театър по пътя“ създава оригинални представления: т.нар. балада-спектакъл или разходки-приказки. Публиката преминава по избран маршрут сред природата и селото в едно пътешествие, наситено с музика, и приказки, вдъхновени от историите и фолклорните традиции на местните хора.

За първи път „Театър по пътя“ са в България през 2018 и 2019 в село Добралък, община Куклен. Там те създават балада-спектакъла „Шепоти от родопски приказки“ като част от програмата на „Пловдив 2019 – Европейска столица на културата“.

През 2020 съвместният им проект с БААТ е одобрен по програма Еразъм + и те отново идват в България.

Българска асоциация за алтернативен туризъм е неправителствена организация в обществена полза, създадена през 1998 г. Сдружението обединява малки и средни туристически бизнеси в планините и селата на България. Организацията е създател на марка за качество „Зелена къща“, която сертифицира малки места за настаняване, които предлагат гостоприемство с отговорност към природата и хората. През годините БААТ е гласът на малкия и среден туристически бизнес в планините и селата на България, представяйки го в редица работни групи и работа с институции.

Проектът „Разказвай ми за село-слушам те“ се осъществи на териториите на три държави: България, Франция и Италия. В България избрахме три родопски села, във Франция-два селски района в областта Ардеш, и областта Южен Тирол в Италия.

В България БААТ се спряха на село Орехово, село Косово и село Дряново.

При избора си, се водехме от желанието ни да намерим три села в Родопите, които са сравнително близо едно до друго, но

са коренно различни като усещане. Първото село, което избрахме е село **Дряново**, което е встрани от главния път и е истинско предизвикателство да достигнеш. То е запазило своя дух през годините, не е популярно място за туризъм и местните хора са съхранили традициите, свързани с културата и изкуството си - музика, занаяти и селски бит. В селото се потапяш в истинското родопско село, което, разположено на живописен склон, с лекота те потапя в скромния живот на своите жители. Хората са отворени и сърцати и споделят своите традиции с посетителите.

Село Орехово, което е близо до главния път към основния град в Западни Родопи - Смолян, е популярна дестинация за туризъм за българи и чужденци. Селото също има своя родопски дух и е разположено в живописна местност. Селото е изпъстрено с къщи за гости и малки семейни хотели. Сред основния поминък тук е туризмът и това няма как да не се отрази на хората. Селото е добре развито, има работещи заведения за хранене и през лятото е пълно с живот. Често българите си почиват за дълъг уикенд или дори седмица тук, а местните жители предлагат редица услуги, с които човек може да запълни дните си със занимания.

От село Орехово има маршрут с кола и пеша до село **Косово**, което е третото село, което избрахме да представим в проекта. Село Косово, е малко и по-трудно достъпно от останалите. Там времето е спряло и само няколко реставрирани къщи за гости и семеен хотел го оживяват. Селото е почти обезлюдено, но архитектурата му те пленява и оставя без дъх. Избрахме селото като автентично село с развит туризъм, много деликатно вплетен в атмосферата му и ненатежаващ.

За първи път през октомври 2020 година, ние, представителите на БААТ, артисти от Френската театрална компания „Театър по пътя“, заедно с български студенти, посетихме селата Орехово, Дряново и Косово. Жителите им ни отвориха домовете си щедро и ни разказаха истории и песни, анекдоти от ежедневието си, скъпи спомени от миналото, разочарованието си, обезлюдяването на селата и надеждите си за бъдещето на селото. Срегнахме се с деца, с млади хора, с по-възрастни, често с най-възрастните в селото, и всеки един от тях ни запозна със своето село и със своята планина Родопи. Всеки разговор беше записан, но всеки жител остана анонимен.

През юли 2021 отново се върнахме в Дряново, този път заедно с френски студенти. Срегнахме се с още жители на селото, които на свой ред ни разкриха своя поглед и своите преживявания, свързани с живота в Дряново. На 10-и юли 2021-ва година случихме две представления в село Дряново. Едно на площада,

за всички жители, които не можеха да ни последват на разходката около Дряново и една балада-спектакъл в и около селото.

За наше огромно съжаление се случи така, че не успяхме да реализираме балада-спектакъл за село Орехово. Искрено се надяваме, че скоро ще се върнем отново там и ще се срещнем с още жители на Орехово, които ще ни опишат, на свой ред, какво е за тях-техният край, ще обогатим събраните досега истории и песни, и ще създадем балада-спектакъл за село Орехово.

Тъй като историите, които ни разказаха жителите на Орехово, ни докоснаха силно, решихме, в очакване на баладата, да създадем този кратък сборник с избрани откъси от разказаните истории. Искане ни се да оставим материална следа от нашето пътешествие из миналото, сегашното и бъдещето на село Орехово.

Избрахме да включим истории за миналото и за обезлюдяването на селото, за гората, неизменно свързана с живота в Родопите, за песните, които озвучават селото и планината, и за туризма, който се развива с размах. А за завършек: идеи и надежди за бъдещето на село Орехово, което повечето хора си представят светло. Чухме прекрасни песни в село Орехово, не ги прилагаме написани, но се надяваме да ги запеем някой ден в селото заедно с невероятните певци, които срещнахме.

В сборника присъстват откъси от всеки разговор, който проведохме, неподправени и необработени. Опитахме се да срещнем гледните точки и да запазим емоцията, която ни докосна силно по време на срещите ни. Така се получи този „Сборник със споделени истории“.

Иска ни се, когато някой отвори страниците му, да се наслади на кратко пътуване в село Орехово, сред хора, които с трепет и възхищение разказват за селото си. Прилагаме снимки от престоя ни, защото пейзажите и декора на село Орехово са неизменно свързани с историята и жителите му.

Тази книжка е нашата малка картина, която успяхме да изрисуваме, благодарение на историите, които чухме. Тя е нашият подарък за жителите на село Орехово с благодарност за гостоприемството и щедрите им разкази. Благодарим отново на хората, които срещнахме, за възможността да се докоснем до техния край и до съкровените им истории. До нови срещи!

Тъй като този проект е част от европейския проект „Екохоми“, прилагаме в края на книжката откъси от баладите-спектакъл в Ардеш, в Южен Тирол и в село Дряново, и избрани откъси от все още неосъществената ни балада-спектакъл в село Косово. Искрено се надяваме, че тези истории ще ви вдъхновят, за да посетите отново или за първи път някое от гореизброените места.

Съдържание:

За село Орехово	11 стр
Откъс от разговор с жител на село Косово	25 стр.
Из разходката -балада в село Дряново	27 стр.
Из разходката -балада в община Саблиер, Франция	31 стр.
Из разходката -балада в община Вернон, Франция	33 стр.
Из разходката -балада в Вал Веноста /Сан Мартин /Латч/ Вал Мартело/ Южен Тирол, Италия	35стр.

*Помолихме хората от Орехово да ни разкажат какво зна-
ят и си спомнят за миналото на Орехово и ето какво споде-
лиха те с нас...*

„Баба Гина, от Орехово, баща и е най-възрастният пчелар рокер, на 100 години си почива. Та, тя ми разказваше как музикантите са свирили на един орех и затова Орехово се казва така.“

„За мен е интересно всичко, което е свързано със селото и с битата на нашите баби и дядовци. Моят баща е от тука. Също съответно баба ми и дядо ми. Те са били обикновено семейство. Гледали са добитък. Произвеждали са картофи.“

„В това село е имало над 2000 души жители. Имало е страшно икономика. Не случайно са му казвали Малката Америка. Тук са идвали да търсят препитание от Златоград от Мадан от Смолян, шивачи, обушари, дърводелски работници, страшно много животновъдство е имало. Над 12 хиляди глави добитък. За съжаление, говорим в минало време, но пак е постижение. Имало е собствена духовна музика, която всяка събота и неделя се е свирела на площада. Събирали са се, танцували са, обменяли са информация, това е как да ти кажа, все едно, местния парламент. Забави са си правили, тука отсреща има един голям орех, под него са си правили вечеринки, забави. Тежък е бил живота, с много труд са си произвеждали храната, но в същото време са намирали достатъчно време за културни и развлекателни моменти. Имало е една трупа, която е изнасяла представления в читалището, първото килийно училище в района с поп Ной е тука. Това са неща, с които се гордея.“

„Опустя селото, опустя. Знаеш ли какво беше едно време, хора, хора, хора, имаше сватби, в черквата правеха, там се венчаваха, там кръщаваха, църква имаше, хора имаше, ходеха, празниците празнувахме, всички празници, които са на календара ги празнувахме в църквата. А сега няма никой, всички изчезнаха, едно по едно, едно по едно отидоха на среща на гробищата. Днеска са тука, утре ги няма. Виж от цялата махала само аз съм. Никой няма, тая празна, оная празна, другата празна, там има един човек само, но той си отива при сина си. И там има една жена, но си отива при дъщеря и да я гледа.“

Като бях млада имаше танци, хора имаше, артисти, театри идваха, а сега нищо няма. Забраниха заради короната всичко“.

„Тука са били големи тракийски центрове. И когато траките са търсели къде да си построят центрове, те са търсели водата. Защото водата е живота. А тук водата е прекрасна, отличничката на България. Ние дойдохме заради билките, за да си правим фабрика за билкови извлечения и като не стана, не си подвихме краката, а останахме и намерихме друго да правим. Като отпих от водата и казах, тази вода е много хубава и от там дойде идеята да си направим фабрика за вода.“

„Работата ми в гората беше много трудна. Но ми харесваше да съм в гората. Мирис на смола, на чист въздух, знаеш ли колко е хубав мирис на смола?“

Колко съм се мъчил, знаеш ли? Връщаш се от гората, ливадата окосена, трябва да отидеш с каруцата да натовариш сено, да го вкараш в плевнята, кравата ще дойде, трябва да я издоиш, прасетата трябва да нахраниш, телетата мучат.“

Всяко семейство в Орехово имаше поне едно прасе, поне една крава, поне едно теле и по пет шест овцици и няколко козици. И всяко семейство имаше мас, като заколят прасето се прави мас, като заколят овцете се прави лой. И се готвеше почти само с мас и сега даже по-хубавите манджи се правят с мас. А никъде не мога да намеря.“

„Тогава имаше овце, агнета, кози, ярета, прасета, кокошки, най-различни животни имаше, имаше си домашно производство и ядохме вкусно, много беше вкусно. Майка ми като сготви фасул със свински кокал, оо да не се наядеш, вкусотия голяма. Брат ми, Бог да го прости, майка все го питаше, какво да ти сготвя, ти знаеш, мамо, какво искам, фасул с кокал. Сготви му дойде, наяде се.“

Правехме от овцете, надробим месото на ситно, хубаво го изкаварисахме, стане на създурма, ама не тлъста, по-постна, после режеш парченце и ядеш, няма кокали, няма боклуци, чисто месо.“

„Моята къща е правена така. Като трябваше да се леят плочи се събираха приятелите събота и неделя и помагаша. Ние затова сме тук. За да си помагаме. Без приятелите си съм никой. Планината на това те учи.“

„ Много щастливо детство сме изкарали тука, имаше страшно много деца. “

„ Поп Ной е в основата на първото държавно училище и на читалището в селото през 1890 година. Училището е било за всички околни села, децата идват и са на пансион през цялата седмица и са на издръжка на църквата. Училището е действало до 1930 година. “

„ И така стана че старото училище е било отредено за нас. Училището е построено през 1935 година на найхубавото място в Орехово, което се нарича черковището. Училището е започнало да се срутва под своята тежест. През 1967 година се отваря новото училище. “

„ 50 деца бяхме в един клас. Имаше учителки от други градове идваха и ни учиха. Тогава беше леко, не като сега. Сега е много тежко учението.

Бяхме много щуряви, луди, много играехме, по цял ден играехме вънка децата. “

„ И всяка сутрин правехме физзарядка. Имаше големи печки за отопление и всякоя трябва от вкъщи да си носи дърва, за да се стопли цялата стая. И ходехме с торба на училище. И в торбата с учебниците две филии хляб. На голямото междучасие изяждаш си филиите сух хляб и водица пиеш и това е. Ако у вас малко си по-заможен слагат и сланинка или намажат с маслица и чубрица и това е. “

„ Много щастливо детство сме изкарали тука, имаше страшно много деца. Тука в тази градинка, в която седим имаше 15 пейки и нямаше място за някои деца дори да седнат, някои стояха прави само и само всички да сме заедно. После, всеки си хвана пътя. Повечето ми приятелки заминаха по големите градове. Родителите им заминаха за чужбина за съжаление. Някои даже не се връщат вече тук.

Орехово от детството ми беше невероятно. Не може да се каже, трябва да се усети, за да се опише. Майка ми не можеше да ме прибере, тя ми казва в 9 часа се прибери, а ние в 9 часа играем още на гоненица, на криеница. Идва, ти няма ли да се прибиращ, няма ли да вечеряш, не няма, ще играя. До 11 часа сме играли. Беше много спокойно, родителите бяха спокойни. Орехово беше рая на земята и за мен сега пак си е раят на земята. “

„ Тука всички сме свикнали с труда. Израснал си с бабите и дядовците си, ти си израснал на полето.

Помня, че не можех да се качвах сам, качвах ме на конете. Доста коне имаше. Имаше две бригади, всяка група знае къде да ходи да коси. Тръгваме една група деца до 6, 7 клас, деца, но на нас ни се заплащаше за този труд, голям човек няма да тръгне с коня да събира сено, за тях е много изморително. Ти първо караш с коня един, два часа, това е всеки ден, после има купи сено, които трябва да преместиш. Цял ден си в движение. За нас децата беше хубаво, на свобода си цял ден.

Разказаха ни и за силната си връзка с гората, и няколко истории с мечки...

„Ние не можем без гората. Гората всичко дава. Ако работиш в гората никой път няма да останеш гладен. В гората като работиш може да произвеждаш дървен материал да го продадеш и да се изхранваш. Макар че в нашето село няма лозя, но прапращодителите ни натоварят каруците с материал, отиват и го продават в полето, и каците ги карат и там ги зареждат с грозде, докато се върнат и виното е станало. Месец са пътували. Тука става хубаво вино защото сме на 1000метра надморско равнище и самата температура и самият въздух правят хубаво вино.“

„За мен гората е част от мен. При всяко едно свободно време, което имам, аз съм в гората. Било то за гъби, за чай, за разходка, аз там се зареждам с много положителна енергия. Като отица в гората там се чувствам щастлива.“

„Баща ми ходеше да пасе овцете, пастир беше. Виждаше само мечката, започнал да я гони с една пръчка, мислел че е овца да я прибере при овцете, то било мечката, щото било тъмно, гоних я вика, оставих я, тя бяга и аз след нея, мислех, че е овца.“

Вика, тука в Смолянските села, влизала вътре взимала си козичка, яренце, хич не и пука, бутата вратите, взима ги и малките мечета с нея, води и тях. Бабата плаче ли, плаче, нищо не може да направи, нито може да я убие, нито нищо.“

„Няма да ходите по Персена. Щото напада. В смоленския край

там са го разтървали човека. Отишъл да бере гъби, сам. И си сложил под един бор багажа, а тя там лежала и като видяла, че има багаж и много се ядосала. Идва той с кошниците и тя го веднага го напада. Почнала да хапе, по едно време му хрумнало, извадил телефона и звъннал в болницата на Смолян. Нямало и 10/15 минути, трябва да е било близо до Смолян, а Чохманово и отишли линейката, като чула линейката че идва и веднага го напуснала стареца, спряла да го хапе. Избягала. Виждаш ли колко е хитра! Избягала. Те бипкали, светили, аха намерили го, а той бил нахапан по врата.“

„Постоянно бехме в гората като деца. Като разходка, за да опознаем гъбите, моят дядо беше непрекъснато в гората, събираше си чай, събираше гъби, шипки... Той ме водеше с него и ми казваше тази гъба е такава, онази ... И продължавам да си ходя в гората. Моят чай сутрин е от жълт кантарион, риган, мащерка... Дядо ми много пееше. Всяка вечер с баща ми след вечеря запявах. И ние със сестра ми ги слушахме и така се учехме.“

*Инструментал
на гайда*

А как обичат да пеят и колко хубаво пеят хората в Орехово!

„Ние не пеехме песни като деца, но бабите като отиваха на работа пееха и на връщане пак. Все едно че им е удоволствие да ходят на работа. Това съм го запомнил и може би по-късно от там съм се заразил, за да започна да пея. И сега постоянно си пея.“

„Имаме си фолклорна група, за съжаление вече е от 5 човека, преди беше от 25 човека. Но където и да идем, все печелим първи награди, златни медали. Възрастните за съжаление остаряха и не могат да идват. Останахме само младите, търсим си попълнения.“

„За носията ми да ви разкажа, по принцип имах автентична носия от прабаба ми, но моите роднини решиха, че на никой няма да му трябва и нарязоха за терлици. Аз даже имам от тези терлици.“

Като реших, че ще се занимавам сериозно с музика и започнах да си търся носия. Искях да е типична Ореховска, защото тук са автентични Родопски. Но никой не искаше да ми продаде носия. Един ден на една изложба се заприказвах с една съседка, на която и казах, че си търся родопска носия. Тя ми каза, ела вкъщи и ми отвари един голям сандък и вътре виждам една Родопска носия. Казах и да ми каже колко струва, а тя ми каза, не, аз не мога да я съхранявам тази носия, защото носите се съхраняват трудно, и бих я изхвърлила. По-добре да ти я подаря. Носията е била на нейната свекърва, която е починала на 102 години и тя ми казва, на свекърва ми ще и е хубаво ти да я носиш.

Песните

А в Орехово има две единствени носии, които са със златна сърма, краецът който е отдолу е жълт и те му казват златна сърма. Всички останали носии в Орехово са със сребърна сърма. И аз не мога да повярвам, че едната от тези две е моята. Много често си я обличам, поне два пъти в седмицата. Много си я обичам и си я пазя. Тя не обича дъжд. Тя иска много поддръжка. Лятото трябва да се послънчи. В най топлите месеци, когато няма дъжд, да се изкара и да стои 24 часа на слънце, за да може да поеме от слънчевата енергия. Зимата се прибира в сандък и върху сърмата се слага бял парцал, за да не потъмнее. Сърма върху сърма не може и винаги наобратно трябва да я сгъна.“

Село наше

Песен

„Има доста възможности за туризъм тук, различни видове за всички почитатели...“

„Годините напредваха и ние решихме, че нещо трябва да направим, кардинално да си променим живота. Мина време и чухме, че тук в Орехово, в селото на мъжа ми пак са почнали да идват туристи както по комунистическото време. Както по бай Тошовото време. Имало е голяма туристическа спалня, пристигали са рейсове, големи, в туристическата спалня са ги посрещали, преспивали са тук и после са продължавали. Значи, Орехово се явява отправна точка за доста от дестинациите, където може да се отиде както и пешеходно така и на четири или повече колелета. И ние чухме, че има някакъв интерес в по-новите времена. Имаше една съществуваща къща, в която реално живееше на съпруга ми баба му и всичко друго беше необитавано.

Навремето да посрещаш гости беше по-лесно. Казвам на времето, когато ние решихме да дойдем тук. Идеята на селския туризъм беше следната: да дойде градския човек, който няма връзка със село и да се запознае със живота на село. Да спи както спи селския човек на по-обикновени легла, с външни тоалетни, с една баня, да копа, да бере, да гои животни, и дори сам да си приготви храна с домакина.

Но минаха години и българският турист все повече започна да се изучава. Селският живот, ок, иска да го види, но си иска удобствата, и все повече критерият му се повишава. Започна да си иска матрака, собствената баня и тоалетна, не да си пали печката. От първоначалния замисъл на селския туризъм нещата много се промениха. Кое не е нещо лошо, защото човек се развива, леката кола, интернет не е вече лукс, ами си е необходимо, начин на живот.

„Бъдещето на Родопите за мен са млади хора, които се връщат тук и развиват туризма. Има доста възможности за туризъм тук, различни видове за всички почитатели: духовен, природно ориентиран, тук има много видове, които са запазени и ги няма никъде другаде в Европа. Духовен-заради всичките тракийски светилища. Повечето от тях са на такива места, които предлагат няколко елемента едновременно, елемента на трекинга, на историята.“

„Освен всички Ореховци, идват от Пловдив и София да берат орехи. И всеки краде орехи, защото казва: „Този орех е мой, но и този е мой“. И се започва едно шоу, посбиват се даже често за орехи.

Тази година си събрах една чанта орехи и я оставих до ъгъла на улицата. Отидох на бързо да видя изворчето ни и като се върнах след 15 минути, торбата вече я нямаше.“

„Решихме да направим нещо, което да популяризира селото и региона наоколо. И тогава решихме да има такъв ден на ореха. Датата я избрахме- първата събота на септември. След това децата почват училище. Идеята е да има повече деца, които могат да се включат с родителите.

И така създадохме ден на ореха, като той включва състезателни игрички за малки, за по-големи, даже семейства цели, с родителите участват. Също давахме поле за изява на местни фолклорни групи. Местни ансамбли. Също така канихме и други групи от други краища на България. Горски избор примерно много ни гостува, те имат страхотна фолклорна група, тяхен си местен фолклор.

Включвахме също така и ястия и храни, които са приготвени, в състава на храните да присъства ореха. Както сладкиши, кексове, баклави, кой каквото може от селото носи на тази маса и това всичко го дегустират с гостите. Всичко се раздава в тарелки на гостите на празника. Също така правехме катми, нали родопски катми, като тях си позволявахме да ги продаваме съвсем символично, за да си възвърнем някаква част от средствата, които сме инвестирали, или да имаме средства за другата година. Основно къщите за гости ги давахме като дарения, също общината ни помагаше с някаква част от сумата, ходили сме да ходатайстваме по разни фирми, които ни даваха за награди някакви екипи спортни, колелета.

Първа награда за родители, примерно е танцуване на танго, бузите на мъжа и на жената трябва да са опряни, между тях има един орех. Като падне ореха са елиминирани. Всичко е свързано с ореха. Имаше игрички примерно децата хвърлят 10 ореха в един кош, примерно накрая си вкарал само 4. Имаше такава игра чупене на орехи, примерно за една минута два отбора кой ще счупи повече. Имаше си нотариус, който удостоверява, кой печели. Също така тематично връзвахме деня на ореха, имахме също втория път, най стария рокер в България- дядо Ангел Лопатарик, бяхме поканили два мото клуба от Пловдив, един от Асеновград, те го докараха на мотор. Мисля че неговите близки бяха направили една голяма торта по случай 100годишнината му.

Имахме също кралица на ореха. В една каруца с кон, окрасена, с орехова чума и тя вътре с носия.“

„ След трийсет години си представям Орехово много оживено...“

„ Аз мисля, че всичко ще се оправи след 30 години, Орехово е станало и продължава да става туристическо селище. Ще има повече хора. Няма да бъде както в момента, малко хора, няма кой да мине... Ще има хора, ще има и подобрение и селото ще бъде чисто.

Като помислите Орехово е като град. Имаме канализация. И още по-уредено ще стане. Дори вярвам, че и България няма да бъде същата, ще се промени, всичко върви към по-добро. Постепенно и бавно ще стане. “

„ След трийсет години си представям Орехово много оживено, с много туристи, особено след като се открие светилището. Вярвайте ми в едно село се живее много по-добре отколкото в града, финансово е много по-изгодно, ние и кръчма нямаме. Кое не е много хубаво. “

„ Природата няма само надолу или само нагоре, балансират се нещата, където е текло пак ще тече. Ние сме положително настроени хора. Няма как да спреш да разлистваш гората или реката да тече нагоре, ще се развиваме със сигурност. “

„ Ако това дистанционно обучение може да бъде регламентирано, много млади хора ще се върнат тук. Тука има среда за работа, тука има земя, тази земя трябва да се обработва. “

„ Хората се връщат. Получава се. Бавно. И съм благодарна на този коронавирус, който не го приемам трагично, за това, че се очиства земята и хората си очистват мислите и виждат къде е ценното, семейството и природата и кой от къде е роден. Не случайно казват, че коренът те тегли. “

„ Все повече хора се чувстват твърде натоварени от урбанизацията начин на живот. Условията тук са перфектни за едно завръщане към природата. Има огромен потенциал. За земеделието : потенциалът е огромен, климат, почва, биоразнообразие и природните дадености.

Аз имам една теория че проблемът на света е, че техническия и научен прогрес не вървят наравно с духовния. Те трябва да вървят в синхрон.

Родопите могат да се превърнат в един оазис, за всички, които търсят духовенство и допир до природата.

След 50 години си представям че хората ще се движат пеша основно, защото ще са много изморени от тези прекалени удобства в нашия свят. Закодирано е в нашето ДНК да имаме нужда да вървим и да сме свързани със земята. “

„ Един австралиеца, дете тука живее, си купи трактор за удоволствие. С него си се вози, хем да си върши работата, хем и на хората им помага, оре им. Както хората в града си купуват скъпи коли за удоволствие, той си купи трактор. “

„ Ако това дистанционно обучение може да бъде регламентирано, много млади хора ще се върнат тук. Тука има среда за работа, тука има земя, тази земя трябва да се обработва. “

„ На мен ми е хубаво да си живея на село, гората ми е наблизо, въздухът ми е чист, водата ми е чиста, какво повече ми трябва. Мъжът ми е от Асеновград, но и на него тук му е хубаво. Благодаря на Господ, че ме срещна с човек, който обича планината и му харесва Орехово. Даже като се запознахме с него, първата му дума беше, ех да си намеря една къща да си живея в Орехово и аз сега го бъзикам : Ти, за да не похарчиш пари за къща в Орехово, направо жена си взе. “

„О, пастире...“ текст на песен на Албин Винсен, открит при събирането на истории във Франция

Ти, пастире на нашите планини,
дали ще си последният трубадур,
който възпява земите ни ?
Музиката и песните ти огласяят планината
И носят радостни вълнения в душите ни

Напред към върховете
Следвайки стадото си
Разлистваш Голямата книга
О, прекрасно богатство !

Ти, пастире на нашите планини,
дали ще си последният трубадур,
който възпява земите ни ?
Музиката и песните ти огласяят планината
И носят радостни вълнения в душите ни

Говориш с билките
С цветята и птиците
Твоята самота
Е населена с вечност

Откъс от разговор с жител на село Косово

„Имам 200 овце.

Няма други хора с овце тука. Има един човек само с крави.

Паса ги по Балкана. Всеки ден ги пасем. Зимата ги храним вътре, като падне снега, защото тука пада по един метър сняг. Не е както на полето, тука в Балкана по-трудно се гледат овце.

Вчера три нагли вълка, три, даже ми нахапаха една овца. Ама знаеш ли колко нагли, че не искат да се махат. На 15 метра тука застанали, че ги гоня стоягата, а те не искат да бягат.

Ами то работата си е работа, ама то ми е приятно да я работя тази работа. Сабалян като стана, пия кафе, сядам, доя си овцете, правя си сирене, млякото си вариме, пускам овцете, карам млякото продавам. На обед пак излизам не мога да стоя тука. Ако нямам други занимания, документи да оправям, по-ми е приятно да си отивам с овцете. Младите хора и да искаш да ги пуснеш с овцете няма такива.

След 30 години ще бъде пустош. Те строят къщи ама не, за да гледат животни. Идва тука петък, събота и неделя да се наспи тука на чист въздух, наяде се и неделя вечер си тръгва. Ето гледам ги тези виладжии, я заколи ми едно агне и неделя вечер ги няма. Едно време тука всичко се е косяло, хората с ръчни коси са ги косили, сега всичко е баур. За да има хора, трябва да има животни, ама кой ще ги гледа тези животни? Тази работа иска мерак. Ти за да бъдеш овчар трябва да имаш висше образование. Ти ако си висшистка и

дойдеш тука ще те гледаш като овца. Като го нямаш отвътре не става. Аз на моя чобан всеки ден му правя обучение, ама не става. Като вземат да се агнят овцете, отагни се овцата и след малко не знае това агне коя му е майката. Аз от триста овце, събуди ме в 12 часа и веднага ще ти кажа на това агне коя му е майката. То си е дарба. Аз от малък съм с животни. Сега толкова трудно стана, земя трябва да имаш.

В София звъня в Министерството да ги питам за субсидиите, казват следете в Интернет. Викам овце ли да гледаме или в Интернет да следим. “

Косово

Из разходката -балада в село Дряново

„Нашата община откакто се помни човечеството се командва от Дряново. Лъки е миньорски град от 50 година. Не е имало там нищо, нито село, нито нищо. Първият кмет слиза от Дряново в Лъки и понеже не е било село, когато стават рудниците, работи от Дряновски печат няколко години. Вместо да е в Дряново-кмета, там е, обаче работи от Дряновски печат. После почват рудниците, и то е по център място и става община, става село, става град. Иначе нашата граница на Дряново е до Боровския мост, дето тръгва за Кръстова гора. То Лъки е било Дряновска чорбаджия.“

„Много тежко ми беше хората като си тръгваха, да знаеш че комшията ти утре изчезва от тук, няма вече с кого две думи да си кажеш. Знаеш че махалата е била 40 човека, а сега останахме двама, трима.“

Няма кой, няма, с животни, с ниви да накараш някой млад човек да се захване, няма кой.“

„Баща ми ми са четири души братя и тия четири души братя живееха всички в една къща, и всички имаха по четири по пет деца. От тая къща излизяхме сутрин и тръгвахме на училище петнадесет или шестнайсет деца само от нашата къща, като тръгнем по пътеката, докато идем до центъра, защото от нашата къща фактически се сливат и други деца, други къщи, абе цял рояк отивахме на училище. Много деца.“

„Имахме една даскалица по география, с показалката и по гла-

вата. И така беше стресирала едно момче, четири гена, всеки ден го изпитваше само на един урок, знае наузуст и само да излезе на дъската и всичко забравяше. Само да я видеше и се напикаваше. Сега щяха да я вкарат в затвора. Но така беше, имахме уважение към учителите, а сега не им пука.“

„Много трудности съм прекарала в моя живот и на 32 години съм останала вдовица. И живота съм го изкарала, трудно, трудно, ама докарах до тук, работих в завода в Лъки.“

Охо, в гората ходих, две крави имеех и ги ходих та ги пасех. Ние така в селото се радехме и ходихме да пасем. И два месеца като взема отпуска, събирам сено, събирам. И по цял ден ходим по гората. Ходим, плачем и пеем. Първо плачем, плачем, плачем и после пеем, пеем, пеем. Жалко ми е, че съм останала сама, а после песента да са развеселя. Много обичам да пея. Това беше ми в кръвта като момиче да пея, даже носия си бях направила да ходя в Смолян да пея в ансамбъла. Обаче моят баща като каза, не може да ходиш, ти си женско дете не може да ходиш навсякъде. И останах не отидох да пея, ожених се и свърши всичкото. Той не е бил прав, ама ние тогава много слушахме родителите си, не е като сега, каквото искат да си правят. Каквото ти каже родителя това правиш.“

Много ми е хубаво да отида на планината, да се нахраня, да си погледам, да си поплача. На гората като почна да нареждам, чува ли ме, не ме ли чува, никой не ти казва.“

„Едно време два гена празнувахме 1ви май, а сега младежта харесва дискотеките. Едно време ние колко по-весели неща правехме от тях.“

Градинка имам, и на стан ткаем, плетиво със синци имам, с игла ги нижем, седне ги плета. От едно време се ниже с мъниста. Ние от препребабите имаме направени неща с мъниста. Бабите са ни научили от малки. “

„ Много ми е мерак той. Виж как стана нашата. Негова сестра дойде на един мой братовчед. Дойде на братовчед и те дойдоха те сега нали ги връщат от мъжка страна към женска страна и от женска страна към мъжка страна. Трябва да дойдат, заедно да си пуснат път да си ходят. Незнам сега как е. Една седмица ще поканят женската страна да иде на мъжката. И от мъжка страна дойдоха на братовчед ми, дето дойде сестра ми. И аз като дете, аз бях малка, убиторченко в салона и моят като ме видел, малко така нахакан, и той казал, ти ше си, край ти ше си ми в очите докрай до живота си все, и от тука насам после той, общувахме си, заедно учихме, убивихме са, харесахме се и стана работата. Оженихме се. Макар да беше той неуволнен, той ходи в казармата нали ви казах, две години съм го чакала. Нали ви казах. Нема проблеми. От същото село. Той беше горе на бърчина, пък я бях долна махала. Ама се харесахме като дойде сестра му и са харесахме, вземахме са и се събрахме. 51 години семеен живот. Немало е проблеми, навсякъде, сме ходили, на почивки.

Едно време имаше тука на района голяма врътка, виенско колело, с четири стола, по двама души сядат и други има с такова ги въртят, и плащат всичко, ръчно. И тогава да ви кажем оня моя беше касиер, и ние искахме с една моя приятелка да седнем на един

стол да се извъртиме, пък той беше касиер и оная, онова момиченце докато седне, аз седнах и моя се мушна до мене, седне до мене а пък знаеш ли как беше тогава, щом те видят че сядаш на врътката с момче, значи всички гледа то ще е. “

„ Нема млади хора, всички избегаха, 100% пенсионери. След години няма да има хора, всичко ще изчезне. Тука съм роден, ама след известно време няма да стоя тук. Кво да правя като няма хора, с кой да дойда да правя моабет. Кафе да пия, като няма хора. Тука има празни къщи, никой нема.

Едно време беше хубаво, ама сега не е. Едно време тука беше училището, ама го продадоха и стана хотел. Тука имаше 200 ученика, деца, фурна, магазин, сега има две барчета. Имаше всичко, сега нищо. Всичко закриха. Доктор, зъболекар, сега кво има, хора нема. Само пенсионери, и аз съм пенсионер. Нищо интересно няма. Едно време имаше кмет, сега е наместник кмет. Отива си бавно и сигурно. “

„ Ако има младеж, който иска да се върне, с най-голямо удоволствие ще го посрещна му помогна. Ще му дам хитри наставления, ще му обясня какво трябва да знаеш, за да живееш на село. “

Из разходката - балада в община Саблиер, Франция

„ Когато задружно вършехме някаква работа , казвахме че пра-
вим Бойради. Имаше бойради за жътвата на житото, за балцра-
нето на сеното, за всяка работа, която изискваше повече хора.
Бяхме млади, помагахме на другите и те ни помагаша.

Бойрад- това значи да вършиш нещо заедно и доста бързо. За
един ден или най-много за два трябва да си помогнем, да се поуздо-
тим, след това отиваме при другия съсед. Не си плащаме, разме-
няхме си време, никой не се чувстваше прекаран, е понякога може
би, но не за дълго. Така правехме, споделяхме времето си. “

„ На вечеринките пееха, отиваха в хамбара да се постопят и
там всеки запяваше по една песен , така беше спомням си , Ма-
риус свиреше на акордеон. Но не мога да си спомня през коя година
беше.

Дали бяха добри музиканти ? Не зная, бяха се научили да свирят
в училище и на нас младите ни харесваше. Някой засвирваше на
акордеон, друг на хармоника и така започваха. Но дали свиреха
музика като истински музиканти (смее се) Не зная! “

„ Навремето ни казваха: „Вие сте Фламандци, идвате от север,
не говорите нашия език, не вярваме че ще останете, вие нямате
смелостта на нашите прадеди.“ Но моят мъж ме успокояваше:
„Ние сме чужденци, които пристигат в гостоприемна страна,
трябва да се държим добре с хората.“

Най-близкият ни съсед, беше добър човек и много добре ни по-

срещна когато пристигнахме през 1980. Той си хапваше много
консерви и беше изравнил една консервена кутия ,а на нея беше
написал 1980 и я беше закачил на едно дърво пред тях. Обичаше
да казва : „Аз се завърнах към живота отново след 60 години.“
Той беше последният останал човек в тази махала преди да се
настаним там. Точно този човек ни убеди да останем. Казваше:
„Не може да си тръгнете и да ми причините това, вие върнахте
живота тук. „Той беше щастлив, че отново има хора, които да
живеят там. “

„ Днес вече няма канали за поливане, всичко слиза надолу, никой
не спира водата. Преди всеки си имаше своя канал за вода. Дока-
то имаше вода в него, имаше, като спреше през лятото, спираше
за всички, но продължаваше по-дълго от сега. Хората, които има-
ха земя по-нависоко отваряха канала, после тези отдолу, И колко-
то повече вода вземаха тези отгоре, толкова повече оставяше за
тези отдолу, защото водата слиза , но каналчетата отдолу бяха
добре направени.Беше по-добре отколкото сега с тръби. Преди
казваха, че тези канали са мръсни канали, но не беше точно така.
Водата беше много хубава, но се смесваше с мръсните канали от-
горе, като във воден резервоар, така беше. “

„ Днес като пуснеш телевизора и ти говорят само за Ковид.
Само ни пълнят главата с глупости, то е ясно. Трябва да внима-
ваме да не го хванем и толкова. Трябва да продължим да живеем.
Обаче много ни раздели тази болест, но сигурно няма как, страху-
ваме се един от друг, страх ни е просто и това си е. И всеки гле-
да подозрително другия. Много ни изненада този Ковид, не бяхме
свикнали така да се пазим. Дори и тук при нас в планината, хо-
рата идват по-рядко, казват може да те заразя, може това, може
онова и никой не идва. Откъде да знаем дали не идва от... дали
не се разпространява с компютрите, защото е плъзнало по целия
свят. “

„ След 50 години, ще има много хора тук, няма да е застроено
като преди, но ще има хора, Има с какво да се занимаваш тук,
има от какво да живееш. Представям си, че някой ден, хората
ще се завърнат да живеят тук, но първо ще трябва отново да се
научат да обработват земята, мисля, че ще минат няколко поко-
ления преди това да се случи. “

Из разходката -балада в община Вернон, Франция

„Във Вернон имаме много извори и винаги сме имали много вода. Преди във всяка махала имаше поне един извор със студена и прясна вода.

Изворът беше нечия собственост, но водата беше за всички. Такъв беше законът преди, трябваше да има вода за всички. И въпреки това, понякога трябваше да се носи вода много отдалеч. Едно време жените носеха вода в меден съд, който наричахме „Ферра“, беше заоблен отдолу и те можеха да го носят на главите си. Някой хора имаха държавни цистерни, но водата в тях не беше много чиста. Чак през 1958 ни прекараха вода вкъщи. Много бяхме доволни.“

„Тук започвахме много рано да танцуваме. Спомням си, че имаше една дискотека с пикап малко по-нагоре. А през деня беше магазин и кафене. Там танцувахме валс, танго, пасо, жава и полка.“

„ В заведението на Вернон, се събираха много млади и красиви момичета. От мен да знаете, това с красивите момичета се случва на периоди както е и с наводненията. Аз се появих много късно там, всички момичета бяха много по-големи от мен, а в последствие малко по малко“ изворът пресъхна“. Преди това всички мои съседи се събираха там.“

„ Танцувахме целите неделни следобеди в заведението, идваха хора от всички околни села. Нямахме такива забавления при тях, ние бяхме по-напред от тях в това отношение. „

„ Тук дискотеката си беше направо институция!“

„ Аз съм роден в Италия, пристигнал съм във Франция с майка ми и двамата ми братя като съм бил на 6 месеца. Идвам от Горна Сона, близо до Белфорт. Работех в заводите на Шоб, произвеждахме платове, на 15км се намирах от заводите на Пежо.

През 1940 трябваше да се преместим, защото германците пристигнаха през Белфорт в Мюлхаус Колмар и ни принудиха да си тръгнем. Заедно с брат ми и още няколко души, пристигнахме с колелета в Привас. Бомбите хвърчаха около нас, ние се криехме с други бегълци, но в Привас имаше и много войници , и нямаше как да останем там, тогава бях седемнадесетгодишен.

След това прекарахме известно време в Ларжентьер в един лагер за бежанци, но там ни даваха пари без да работим и ние се магнахме. Намерихме си работа по гроздобери при частници в околността. Беше много сурово време, трябваше много да внимаваме. Но имаше поне кестени за ядене.

След това работих за един човек, който търгуваше с плодове и зеленчуци. Започнах да се срещам с едно момиче от Вернон и на 19 години се ожених за нея.

Не бях роден в Ардеш, акцентът ми беше различен, но не ме гледаха с лошо око.

уВ днешно време, младите,които пристигат не говорят местния диалект, докато на мен ми беше лесно, защото в диалекта има много думи близки до италианския и бързо го научих. Защото през цялото време продължавах да говоря на италиански с родителите си и дори сега на тези години, понякога сутрин се събуждам с италиански думи в устата, а си мислех , че вече съм ги забравил.“

“Наводнението през 1958! О, да, спомням си го много добре, защото го преживях. Имаше големи праскови пред къщи и водата се качи до короните на дърветата, беше някакъв ужас. Баща ми слезе, за да затвори вратите, но после дълго не се върна, беше успял да се качи в хамбара на сеновала по една стълба,а майка ми мислеше, че се е удавил. Чичо ми отиде да провери какво става, но от торта водата беше станала черна на цвят. Ужасна паника настана. Кравите не се бяха удавили, защото баща ми беше успял да ги отвърже и през цялото време плуваха в хамбара. Мислехме, че къщата ще потъне, всичко се случи толкова бързо.

Преди да започне наводнението, кокошките започнаха да кудкодякат, бяха усетили, че водата се покачва, а ние-нищо не забелязахме. Докато премина от единия до другия край на къщата, водата ни беше заляла. Заля ни като вълна, с огромна скорост. Много беше страшно. Когато водата се отдръпна, навсякъде имаше дупки, дърветата бяха изкоренени, все едно титан беше минал от там. Не можехме да излезем от къщи, беше неописуем ужас.”

“За мен реката е най-вече място, където да играем и да се забавляваме, през лятото, когато не сме на училище. Без да правим глупости, трябва да се отнасяме с уважение към реката, все едно , че е човек като нас. Миналото и по-миналото лято намирахме умрели риби заради горещината. Заради глобалното затопляне, водата беше почти стигнала до дъното. Като порасна, още незная как, но бих искал да се грижа за опазването на реките.”

*Из разходката - балада в Вал Веноста /Сан Мартин/ Латч/
Вал Мартело/ Южен Тирол, Италия*

„ Родена съм в Латч през 1934. Като дете бях много лобознателна и обожавах музиката. Родителите ми имаха ферма, както повечето хора тук в долината на Латч. Тогава всички говорехме наш немски диалект, преди да започнат насила да ни правят италианци. От 1920 до 1939 изпратиха италианци да ни управляват. Фашистите така ни тормозеха, че повечето хора започнаха да си напускат къщите. Спомням си че баща ми казваше „ Не, няма да си напуснем дома, не може да напуснем Шолл и земята си.“ Ако се съгласяхме да си тръгнем, ни обещаваха, че ще получим разни неща в замяна. На някои хора предлагаха да отидат в Крима, и там да имат по-големи ферми, докато при нас, фермите бяха малки, земята беше надробена, имахме един къс земя тук, друг малко по-далеч. Около Латч беше така, но казваха, че ако се съгласим да заменим, може да ни дадат голяма ферма с много земя около нея. В същото време от пропагандата ни предупреждаваха: „Хората от Южен Тирол, които останат тук, ще трябва да станат италианци, ще трябва всички да се преместят в Сицилия.“ И баща ми се възмушаваше „ Но какво ще правим в Сицилия, почти до ботуша? Нашите деца вече говорят италиански, ние почти не ги разбираме.“

И в края на краищата баща ми избра Германия. Пропагандата го принуди.

Да, да, така беше през 1941. Когато хората около нас замина-

ваха, спомням си, че ги изпращахме до гарата. Махахме им с ръка и те започваха да плачат. Спомням си ги много добре. Тези, които си заминаваха с влака, отваряха прозорците на влака, плачеха и понякога запяваха носталгични песни, възпяващи родината. И ние тогава запявахме с тях.“

„ Започнах да свиря на цигулка като бях в училище. Но работата въкъщи беше много трудна- селска работа. Ръцете ме боляха чак от толкова работа. Когато започнах да доя мляко на 13 години, тогава вече ръцете започнаха много силно да ме болят. Навремето никой не беше чувал за синдрома на карпалния нерв. И тъй като никой не знаеше нищо по въпроса, ме оставиха да доя кравите и да работя на полето, защото работа имаше много. Имаше седем, осем крави и се наложи да зарежа цигулката. Все още си я пазя, искаше ми се да я подаря, но не успях. Не е хубаво за цигулката, ако не се свири на нея, а аз не свиря. Някога, първата мелодия, която научих да свиря беше една стара народна песен „ Тиеф Дрим им Бохмервалд „ (Дълбоко в Бохемската гора).“

„ Чували ли сте за Карнерите? Не! Сега ще ви разкажа за тях.

Навремето тук в Южен Тирол имаше Карнери. Думата Карнери, значи народ, който върви. Наричаха ги също“ Тези, които преминават“.

Като номади, те обикаляха. Всъщност името им идва от Карн, което значи ръчна количка. Пренасяха багажа си с ръчни колички, и по пътя спяха в количките. По-късно, Карнери се превърна в нежоративна дума, защото тези хора бяха много по-различни от

другите. Музиканти, търговци, които все са на път, и живеят по пътя.

Отначало Карнерите са стигали до Уберетиш, а по-късно са се спирали там, където са си намирали работа. След време са започнали да се движат целенасочено, някои са започнали да се занимават с търговия. Търговските пътища са минавали през Австрия, после през Брунико в Южен Тирол и са завършвали във Виншгау.

Карнерите са спрели да се движат със започването на войните, с Третия Райх и с така наречената Опция, заради която повечето хора от Южен Тирол се преместиха в други немски територии. По време на войната е било невъзможно да се пътува.

А след войната, икономиката се раздвижи, имаше голяма нужда от работна ръка и Карнерите се установиха и си намериха постоянна работа. „

„Вкъщи се събирахме в хола на фермата. Ако някой можеше да свири на акордеон, засвирваше, а ние започвахме да танцуваме. В песните, които пеехме се пееше за момите и за планината. Тези вечеринки ги наричахме Хуангерт, което значи вечер, която сме прекарвали заедно в танци и сладки приказки. „

„А забелязахте ли колко е оживено нашето село, когато се събират ябълките? Има повече трактори отколкото коли! В Латч е едно от най-големите ябълкови полета и най-голямата плодова кооперация.“

„Когато тук започнаха да се отглеждат ябълкови дръвчета, изведнъж всеки квадратен сантиметър се покри с плодово насаждение. Докато не се превърнахме в една индустрия. Не става въпрос за земеделие, а за индустриално земеделие. Незная как се стигна до тук! Сигурно заради пари!

Много хора сме, които не сме съгласни с тази система, особено когато се заговори за торове и химични препарати, но какъв е изходът- незнам!“

„Днес лифта свързва горната и долната част на планината, но въпреки това, Ландлерците, тези които живеят в долината, тоест: хората от Латч, смятат тези, които живеят в Сан Мартин, за затворени и странни хора. Не им се доверяваме, не можем точно да ги определим, защото са много хитри. Животът при тях е много труден и те от много рано трябва да се оправят сами. И до ден днешен като погледнат надолу към нас в долината и казват“ Ех, на тези селяни от долу им е толкова по-лесно!“ и все още продулжаваме да се наричаме: тези от долу и тези от горе. Не е враждебност, но не и приятелство. Открай време си е все така. „

„Докато хората могат да се изхранват тук, ще има бъдеще за земеделието. Младите ще продължат след нас. Но как ще про-

дължат не ми е ясно. Може би по друг начин, може би с друг метод на отглеждане, или с друга икономическа структура, незная. Или може би ще им се превърне в хоби в най-лошия случай. Такава май е модата сега, чувам че на други места така се случва. Но може би хората ще продължат да работят все пак в долината. Ние обичаме да казваме, че хорада от Южен Тирол не се отказват лесно. В Австрия, близо до Лиенз, в източен Тирол, много хора се отказаха. А в Тренто, долините са изоставени и почти празни.

Тук при нас има много малко изоставени ферми. Ако някой не успява да се справи, някой друг поема фермата му. Почти всеки къс земя се обработва у нас, освен може би земите, които са изоставени от преди 100 години. „

Оригинална идея: БААТ и Театър на пътищата
Създател на книжката „Сборник с разкази за село Орехово“ :
Ивелина Иванова
Графическо оформление и предпечатна подготовка : Йоана
Иванова, Женсиан Дево
Снимки : Анабел Могадам, Женсиан Дево

Събирачи на разкази : Момчил Дамянов, Любомир Попйорданов,
Елина Палм-Шинделл, Йоанна Димитрова, Цветомира Гергинова,
Екатерина Василева, Елеонора Йосифова, Ивелина Иванова,
Орели Пере, Рафаел Фор, Женсиане Дево

Преводи: Мария Казасова и Ивелина Иванова

ECONOMY
БААТ

Този сборник е една от дейностите по проекта ECONOMY,
финансиран по програмата Еразмус +.

Партньори по проекта:
Френската театрална компания „Театър по пътя“
CERMOSEM е факултет на Университета Grenoble Alps, където се изучава и изследва националното наследство

Тук избраните разкази са записани през октомври 2020 .
Книжката „Сборник с разказани истории за село Орехово“
е изготвена през септември 2022.

Печат: Октомври 2022
2.5 euros

ISBN: 978-2-9583472-3-9

